

מתווה מדיניות עיקרי ההמלצות

מתווה מדיניות עיקרי ההמלצות

1. לשמור על הלכידות הלאומית

הלכידות הלאומית היא תנאי הכרחי לחוסנה של ישראל במבחנים הקשים שהסביבה הבעייתית שבה היא נמצאת עלולה להעמיד בפניה – ייתכן שכבר בעתיד הקרוב. למשבר עם איראן עשויות להיות השלכות מרחיקות לכת. לכן, ממשלת ישראל צריכה לדאוג לאחדותה של החברה הישראלית ולטיפוח כושר עמידתה על ידי בניית קונצנזוס רחב ככל האפשר – הן לקראת המהלכים המלחמתיים שעשויים להיות נחוצים בצפון, והן לשם ניהול מושכל של הסכסוך עם הפלסטינים והיערכות לקדם בברכה את התוכנית האמריקנית ולהתמודד עם השלכותיה.

2. להתכונן ללחימה במתארים מספר

הממשלה, תוך דו-שיח רציף עם צה"ל, צריכה להנחות את הצבא להיערך למגוון תרחישי לחימה, ולהקצות את המשאבים הדרושים לכך. התרחישים כוללים מהלומה נגד יעדי גרעין באיראן, מלחמה בשלוש חזיתות מול קואליציה בהובלת איראן ו"כיסוח הדשא" בזירות הפלסטיניות. יש להתכונן למלחמת טילים, ולבנות כוח קרקעי בעל יכולת תמרון והכרעה על ידי העברת הלחימה לשטח האויב. מאמץ "המודיעין-אש" אינו חלופה, אלא גורם תומך חשוב במאמץ הקרקעי. יש חששות שווא כי גישה צבאית זו היא עתירת נפגעים. לחיכוך הגבוה אומנם יש מחירים, אך משך הלחימה הקצר יחסית להכרעת כוחו של האויב עשוי לצמצם את מספר הנפגעים בחזית, ובוודאי בעורף.

3. לבלום את איראן

במצב שבו איראן מתגרה בארה"ב ובקהילה הבינלאומית, על קהיליית המודיעין וצה"ל לעשות את ההכנות כדי שיתאפשר לישראל להמחיש יכולת אמינה לפעולה צבאית. יהיה בכך כדי לסייע אם האיראנים ישוּבו לשולחן המו"מ. בה בעת יש להיערך ליום פקודה שבו תיאלץ ישראל לפעול לבדה לסיכול תוכנית הגרעין האיראנית (אם כי המתאר הרצוי הוא עדיין פעולה משולבת של ארה"ב ואחרים). בתוך כך, שלילת גישתה של איראן למשאבים ולטכנולוגיות מתקדמות ממשיכה להיות חלק מארגז הכלים מול האיומים מאיראן. על מנת למנוע בניית מכונת מלחמה איראנית בסוריה ותשתית לטילים לטווח ארוך בעיראק, נדרשת נחישות צבאית תוך נכונות להסלמה לעימות כולל, בשילוב של מאמצים דיפלומטיים (בייחוד מול רוסיה) שמטרתם להניא את סוריה (ועיראק) מלתת לאיראן יד חופשית.

4. למשול ביעילות ובהגינות בירושלים רבתי

ביטחון ישראל מחייב שליטה בירושלים ובמרחבים שסביבה. ממשלת ישראל חייבת להציב את ירושלים במקום גבוה בסדר העדיפויות הלאומי, ולחזק את הרוב היהודי בעיר על ידי בנייה נרחבת – בין היתר בשטח E-1 לכיוון מעלה אדומים. כמו כן, יש למשול במזרח העיר בתקיפות ובהגינות, ולחזק את מגמת האינטגרציה אצל ערביי מזרח העיר על ידי השקעה משמעותית בתשתיות ובמערכת החינוך. יש לנהוג בתקיפות נגד ניסיונות של גורמים רדיקליים לשנות את הסטטוס קוו בהר הבית ונגד הגורמים הזרים החותרים לערעור ריבונות ישראל בכירה.

5. לנהל את הסכסוך עם הפלסטינים

ישראל צריכה להמשיך באסטרטגיה של "ניהול הסכסוך" אשר נועדה לצמצם את המחירים של הסכסוך לשני הצדדים. מרכיביה הם: שימוש מדוד בכוח, "גזרים" כלכליים ושמירת החתימה ההתיישבותית הנוכחית בשטח – להוציא בנייה בעוטף ירושלים ובבירה, שיש להרחיבה. בהעדר משילות טובה בשטח C, ישראל מבזבזת את קלף המיקוח החזק ביותר שיש בידה למשא ומתן עתידי. בכל מקרה אין להתפתות לנסיגות חד-צדדיות – משיקולי לכידות לאומית, ומשיקולים ביטחוניים ומדיניים. מהלכים כאלו מזינים ציפיות-סרק בצד הפלסטיני ומבטיחים את המשך הסכסוך ואפילו את החרפתו, ללא תמורה מדינית ממשית. מהלכים להחלת החוק הישראלי על אזורים ביהודה ושומרון – שבכל מקרה צריכים להישקל רק לאחר מיצוי היוזמה האמריקנית – אינם צריכים לחרוג מתחומי הקונצנזוס הלאומי, וחשוב שיותירו אפשרויות לפשרות עם הפלסטינים בעתיד.

6. להיערך לקראת תוכנית טראמפ והשלכותיה

ראוי שישראל תגיב בחיוב לתוכנית השלום של ממשל טראמפ ותסכים למו"מ על בסיסה. תוכנית טראמפ עשויה לקעקע את ההנחה הרווחת בעולם ש"כולם יודעים" איך ייראה הסדר הקבע (על פי "הפרמטרים של קלינטון" או החלטת מועבי"ט 2334). בפועל, ההנהגה הפלסטינית אינה בשלה להגיע לפשרה היסטורית עם התנועה הציונית. על ישראל להיערך למצב שיווצר לאחר שתידחה היוזמה האמריקנית על ידי הפלסטינים. יש להתכונן למניעת השתלטות חמאס על הרשות בעידן שלאחר אבו מאזן, ולקיים ככל הניתן את שיתוף הפעולה הביטחוני.

7. להרתיע את חמאס בעזה

מול החמאס, ישראל צריכה להמשיך במדיניות של השגת הרתעה "זמנית" – לתקופות ארוכות יותר או פחות, תוך זיהוי מטרות "כואבות" אצל האויב ושימור מנופי הלחץ, לצד "גזרים" נקודתיים. זאת, כדי לצמצם את הנזק החומרי והפסיכולוגי לאזרחי ישראל, וכדי למנוע את הנזק המדיני הנובע מהתפרצויות אלימות. ראוי לזכור שהאיומים מעזה הם משניים לעומת הזירה העיקרית, בצפון.

8. לתת עדיפות למצרים וירדן, לצד אופקים חדשים בעולם הערבי

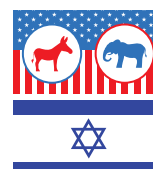
ההתייצבות מול איראן וגרורותיה, ומול כוחות אסלאמיסטיים קיצוניים אחרים, יוצרת בשנים האחרונות זרות אינטרסים עם גורמי כוח בעולם הערבי. האינטרס הישראלי מחייב מיצוי של הזדמנויות אלה, אם כי ראוי לגלות פיכחון לגבי מדינות המפרץ ומגבלותיהן. לכן, יש למקד את המאמצים במצרים וירדן, שותפות אסטרטגיות החתומות על חוזה שלום. יציבותן היא בעלת חשיבות מרחיקת לכת.

9. להציב מחיר לעוינות התורכית ולבסס את השותפות במזרח הים התיכון

יש להצר את צעדי תורכיה. מנהיגה ארדואן עוין את ישראל, תומך בחמאס וחותר תחת הריבונות הישראלית בירושלים. יש להדק את הקשרים עם מדינות באזור החוששות מפני תורכיה. יש לנצל מנופים בארה"ב ובאירופה לאלץ את תורכיה למתן את עמדותיה. נדרש מעקב גם אחר הפעילות התורכית בתחום הגרעיני. חשוב לבצר את המשולש האסטרטגי בין ישראל, יוון וקפריסין כמשקל-נגד מול ארדואן, ולהרחיבו לשותפות בין כלל הגורמים השותפים בהשקפת עולמם באגן המזרחי של הים התיכון, בהמשך לכינון "פורום הגז" האזורי. בה בעת, תורכיה היא מדינה מוסלמית חשובה שיש בה גם קולות אחרים, וראוי להמשיך בקשרים מסחריים איתה ועם עמה, ככל האפשר.

10. לשמר את התמיכה של ארה"ב בישראל כסוגיה דו-מפלגתית

לתמיכה של ארה"ב אין תחליף. ממשלת ישראל צריכה להמשיך בשיתוף פעולה עם וושינגטון, בראש ובראשונה מול המערכת הצבאית-ביטחונית וקהיליית המודיעין, בסוגיה האיראנית. בממד הפוליטי, היא צריכה להקפיד על טיפוח הקשר עם שתי המפלגות במציאות פוליטית מקוטבת, ולהיזהר לבל תצטייר כמי שגררה את ארה"ב למלחמה. בהקשר זה יש חשיבות לשיתוף פעולה הדוק עם יהדות ארה"ב. צריך לתקן נזקים שהצטברו בשנים האחרונות בשל הטענות בדבר זיהוי-יתר של ישראל עם הנשיא טראמפ ובשל סוגיות דת ומדינה בישראל.

11. לשמר את הדו-שיח והתיאום הצבאי עם רוסיה

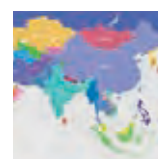
לאור עליית המתח מול איראן, חשוב לשמר את הדו-שיח עם ההנהגה במוסקבה ואת אפיקי הקשר עם כוחותיה של רוסיה בסוריה, המאפשרים הימנעות מעימות (deconfliction). ככל האפשר, יש להימנע מנקיטת עמדות בפורומים בינלאומיים שפירושן התייצבות מול האינטרס הרוסי. צריך לחשוב על תמורות אפשריות לרוסיה על השת"פ עם ישראל. מאמץ כזה מחייב רגישות לעוינות הגדולה של קהיליית הביטחון האמריקנית לרוסיה.

12. לבסס עוגנים של תמיכה באירופה, מול עמדות הממסד בבריסל

המטרה החשובה ביותר היא לסייע לארה"ב במאמץ להניא גורמים באירופה מלרופף את הלחץ שממשל טראמפ מפעיל בנושא איראן, לשכנע מדינות מפתח להגיב בחומרה לניסיונות איראניים לצבור חומר בקיע, ולחדד את המודעות באירופה לפעילות הטרור האיראנית על אדמתה. יש לפעול כדי שמדינות אירופה תלכנה בעקבות בריטניה ותבטלנה את ההבחנה המלאכותית שבין הזרועות הטרוריסטית והמדינית של חיזבאללה. יש להמשיך לקעקע את עמדות האיחוד בסוגיה הפלסטינית, בשאלת הגולן ובנושא העברת השגרירויות לירושלים. על הממשלה לקדם את פרויקט צינור הגז לאירופה, שאם יעמוד במבחן הכדאיות הכלכלית יוכל למלא תפקיד בהידוק הקשרים עם מדינות היבשת.

13. להיזהר באסיה

יש לשמר את היחסים המיוחדים עם הודו. ישראל צריכה לגלות זהירות גדולה יותר ביחסיה הכלכליים עם סין כדי להפחית חששות אמריקניים – אך גם להימנע מלמתוח את החבל, ולחפש דרכים כדי לאזן בין קשריה עם סין לבין יחסיה הטובים עם רוב מדינות היבשת אשר חוששות מבייג'ינג, הכוללים (שלא כמו עם סין) גם ממד ביטחוני. על ישראל לזרז גם את החתימה על הסכמי סחר חופשי עם המדינות האסיאתיות אשר היקף הסחר איתן מצדיק זאת. במקביל, יש לנסות לשנות את דפוסי ההצבעה של המדינות האסיאתיות בארגונים בינלאומיים, במיוחד לאור ירידת קרנה של הסוגיה הפלסטינית. כמו כן, יש לבדוק אפשרויות לפריצות דרך למדינות המוסלמיות אינדונזיה ובנגלדש.

14. לשכלל את "ארגז הכלים" הדיפלומטי

ההתמודדות עם אתגרים במערכת הבינלאומית דורשת – לצד המשך התנופה בדרג המדיני העליון – גם היפוך במגמת השחיקה ביכולותיו של שירות החוץ הישראלי. בכלל זה יש לשקול מינוי שר חוץ במשרה מלאה; להשיב חטיבות שפוזרו במשרדי ממשלה אחרים; להקצות את המשאבים הנדרשים לניהול פעילות דיפלומטית אינטנסיבית; להעצים את יכולות מש"ב ושילוב החברה האזרחית בישראל במבצעי סיוע בחו"ל, ולהכשיר סגלים ותוכניות להעמקת הקשר עם אוכלוסיות במדינות דוברות הערבית. חשוב לחזק ולהרחיב גם את מערך הנציגים של מנהל סחר החוץ בעידן שבו חצה הייצוא הישראלי את סף ה-400 מיליארד שקל. כמו כן, יש להמשיך בהעצמת יכולותיה של קהיליית המודיעין – שהישגיה המרשימים אינם בגדר המובן מאליו. יש גם לבסס מתכונת סדורה של דיונים בין-משרדיים בכל סוגיות המפתח, בהובלת המטה לביטחון לאומי.